नं. —— ५२४३

नाम. आर्षेय ब्राह्मण सू.

कर्ता × ×

पत्र सं. —— २० समय. १६६४

विषय. संहिता ब्राह्मण भाग.

कार्तवीर्यस्तोत्रम्

पद्धतिः

5243

F = 20

Complete.

॥श्रीगणेशायनमः॥ॐअथखल्वयमार्षप्रदेशो–भवत्यृषीणांनामधेयगोत्रोप
धारणंस्वर्ग्यंयशस्यंधन्यंपुण्यंपुत्र्यंपशव्यंब्रह्मवर्चस्यंस्मार्त्तमायुष्यं
प्राक्प्रातराशिकमित्याचक्षतेतदप्येवमाकुर्यादिदमुपधारयतएकेक
स्यशाषेर्दिव्यंवर्षसहस्रमतिपिन्नेवन्यन्तिनंदितःप्रतिनंदितोमानितः
पूजितःस्तुतःस्वाध्यायफलमुपजीवतीत्ययापिब्राह्मणंभवतियोहवाअ
विदितार्षेयच्छंदोदैवतब्राह्मणेनमंत्रेणयाजयतिवाध्यापयतिवास्थाणुंव
र्छतिगर्त्तंवापद्यतिप्रवामीयतेपापीयान्भवतियातयामान्यस्यछंदांसि
भवंत्यथयोमंत्रेमंत्रेवेदसर्वमायुरेतिश्रेयान्भवत्ययातयामान्यस्य छं

दाः सिन्न वंति तस्मादेतानि मंत्रे मंत्रे विद्याद्दक्षीणाः सस्क्षानोन्नवति सस्क्षानोभ
वति ब्रह्मणः स्वर्गे लोके महीयते स्मरन्नाजायते पुनर्य एवं वेदनान्येतान्यार्षे
याणि योधीते ब्राह्मणः पंक्तिपवनेर्निवत्य धर्म्यं परं एवं विस्थान्न मन्मयेन्नुंजीत
तथाह्यास्या युनर्रिष्येत तेजश्चाथातत्तु पदेशार्उमित्येतत्परमेष्ठिनः प्राजापत्य
स्य साम परमेष्ठिनो वा ब्राह्म स्य ब्रह्मणो वा ब्रह्मवाचो वा सत्यः सामस्व
र्गस्य वा लोकस्य द्वार विवरणं देवानां लोकस्त्र यस्य वा वेदस्याप्यायनमया
तया मान्द्व रस्थः साम वा सिष्टोहिंकारः प्राजापत्यो गवां वा गायत्रं पोष्कलमा
ग्नेयं प्रथमायां वायव्यादिष्टं गेयं प्रथ मस्वरै वीं वतुरद्वार वृक्षं तेराद्य पाप्र

स्तावर्ज्ज कारां तोकुं मावेत्यं तः स्तोन्नोद्दृज्ञोवा॥१॥ गोतमस्यपर्कीवन्नितः कश्यपस्य
वर्हिष्यं मध्यमठ सौपर्णंचवैश्वमनसंचबृहद्वान्नारद्वाजंबृहद्वाग्नेयंबृहद्वासौ
रठ श्रौतर्षीणित्रीण्यौशानेचशौरीषंचौशानेवान्नितः शौरीषं मध्यमठ शौरीषवो
त्तरेसर्वाणिवौशनानिसर्वाणिवाशौरीषाणींद्रस्यसांवर्गवार्त्रघ्ने द्वे साकमश्वस्य
शौनः शेपः सामनीद्वे वत्सस्यकाण्वस्यसामनीद्वेअग्नेश्चार्षेयठ सुमित्रस्यच
वाध्र्यश्वः सामवध्र्यश्वस्यवान्नृपस्य॥२॥ अग्नेः संवर्गोवैश्वमनसंचश्नात्मा
श्नौष्ठीयद्वे वैश्वामित्रंचाग्नेर्जराबोधीयेद्वे रुद्रस्यवामारुतंचनार्गवेद्वे शौनः
शेपवंद्रस्यवारवंतीयंरतीयठ सर्वाणिवान्नार्गवाणिसर्वाणिवाशौनःशेपा २

७ निसर्वाणिवावारवंतीयान्यौर्वस्यवैधारङ्स्यसामनीद्वेअग्नेर्वासामुद्रं समुद्रस्यवा
वाससीअत्रेःश्यावासंगः प्रजापतेश्चनिधनकामं॥३॥ सैं धूद्भिक्तानित्रीण्यग्नेर्हर
साद्वेइहवद्वामृदेव्यंतृतीयंयामेद्वेअग्नेराह्वोद्वेद्वेवैश्वमनसंचाग्नेश्चार्षेयं
सामसामञ्चगौपवनंचस्तूर्यसामनीचकावंववसुरोविषः स्तूर्यवर्चसःसा
मनीद्वेवसुरोच्चिषोवापारावतेःकाशीतेवाकापोतेवावासुमंदेवागोरांगिर
सस्यसामनीद्वेगोतमस्यवामनाज्ये॥४॥भरद्वाजस्योपहवौद्वौश्नौष्टीगवं
तृतीयमग्नेर्वैश्वानरस्ययज्ञायज्ञीयंभरद्वाजस्यवाकार्त्तयशंचकार्त्तवेशं
वानार्मेधंचकार्त्तवेशंवैकभरद्वाजस्यपृश्नि नीद्वेउरोरांगिरसस्यसामगो ८

तमस्यपौरुमऊ्द्वेपुरुमऊस्यवांगिरसस्यमंजोर्जामदग्न्यस्यसामनीद्वेमांड्वेवा
न्नरद्वाजस्यगाधंगोतमेद्वेअग्नेरायुरग्नेर्हरसीद्वेदैर्घश्रवसेद्वे॥५॥अग्नेरा
ग्नेयेद्वेगोतमस्यमनाज्येद्वेदैनराजंचगाथिनश्चकौशिकस्यसामबार्हद्
क्केद्वेपौरुमीढंचकर्णश्रवसंचप्रास्कएवंवादैवोदासंचसौक्रतवंचकाण्वेद्वे
र्मनिवेद्वे॥६॥अग्नेश्चद्रविणंबार्हस्पत्यंचवसिष्ठस्यचवीकंविषर्वसख्यां
गिरसस्यसामैतवाध्वंचमनसश्चदोहः समंतानित्रीण्यग्नेरेकंवसिष्ठ
स्यवावरुणस्यद्वेवामस्यचवैखानसस्यसामांजिगस्यवादानवस्य॥७॥
स्यावाश्वंचचर्नुषामणीचयामंचाग्नेश्चार्षेयंकौसंवायज्ञसारथिवाग्नेर्वै

श्वैनरस्यसाम नीद्वे आग्नेये एटतेवावामदेव्यंचरौद्रं वावैश्वज्योतिषेद्वे यामे
द्वे इंद्रस्यवैराजेद्वे वसिष्ठस्यवाप्रजापतेर्वाराशिमरायेमरायराशिनेवास्फोतिं
करनेवाच्याबनेवाश्रोरवंउिनवेन्चकेवा॥ ॥रयेनश्च श्यैनंवारयैतंवार॥ यनंवा
शायनंवाप्रजापतेर्वादीर्घायुष्यंवासुक्रंचपौषंचकौत्संचकारयपेद्वे घृताचेरां
गिरसस्यसामन्नरद्वाजस्यप्रासाहमग्नेर्वैश्वानरस्यराक्षोघ्नमन्त्रेर्वा॥ ॥राष्ट्रे
चबृहद्भ्राग्नेयंयामंचबृहच्चैवाग्नेयंबृहतश्चकौमुदस्यसामाग्नेर्यद्वा हिष्ठी
येद्वयन्मः॥ हिष्ठीयेवाग्नेर्विशोविशीयमैडंवाशार्गप्रजापतेश्चकनीनिकेद्वेअ
त्रेर्वाश्रोतर्वलंचकश्यपस्यचस्वयोनीइन्द्रस्यवेंद्रियमिंद्रस्यवाप्रियं॥ २॥ बा

र्हस्पत्यंचारूढवद्धांगिरसंयामंवासितेद्वेत्वाष्ट्री सामचागस्त्यस्यच राद्धोघ्नमा
नवंच॥११॥ तौदेद्वेदैर्घतमसानित्री एिसर्वाणिवातौ द्वानिसर्वाणिवादैर्घत
मसानिश्यावाश्वस्यप्रहि तौद्वौप्रजापतेःश्रुधीयेद्वेश्रध्येवाश्रद्धेवासत्येवा
सामनीवाप्रजापतेःसदोहविर्द्धानानित्रीणिसदःपूर्वंहविर्द्धानेउत्तरंवषु
रातिघ्यमदितेश्चसामवार्कजंत्रंचागस्त्यस्यचराद्धोघ्नं सौमक्रतवंचबृह
द्दाग्नेयीयंवागस्त्यस्यचैवराद्धोघ्नं॥१२॥इंद्रस्यप्रमंहिष्ठीयानिचत्वारिव
सिष्ठस्यवासितंवैषांटसीयंत्त्रारद्वाजस्यवाजत्त्रद्वार्जत्त्रद्वावाजात्त्रमीयंवा ९
सौत्त्रराणित्रीणिपञ्चस्यसौत्त्ररस्यसामनीद्वेपपोवापञ्चस्यवादैवानीकंच

जौतमंचसाध्यंवाजमदग्नेश्च संवर्गोगस्त्यस्यच राद्धोघ्नं ॥१३॥ रौद्रेद्वे मागीयवे द्वे अपि
वामागीयवंचरौद्रंच मागीयवंचैवसर्वाणिवा रौद्राणि सर्वाणिवा मागीयवाण्या
ध्यमैटते द्वे श्रौतकक्षे द्वे तन्वस्य पार्थस्साम नी द्वे द्वावसो वांगिरसस्योत्तरं व
सिष्ठस्य निवेष्टो द्वाविडानां वासंद्वारउत्तरं शार्यातानित्रीणीन्द्राण्याः सामगौ
षूक्तं चाश्वसूक्तंच गौरीवितं गारा णित्रीणि ॥१४॥ अर्द्ध: ॥ ॥ सौपर्णानित्रीणि
शारुष्रवेतसानिवा विलंबसौपर्णं वैषांटतीयं शाकलमान्तरद्वसवेद्वेता
न्वेद्वे इंद्रस्य रोहितकूलीये द्वे विश्वामित्रस्य वेंद्राण्याः सामनी द्वे इंद्रस्यच
सहस्त्रबाहवीयं घृषतो मारुतस्यसामन्तरद्वाजस्याकार सूक्ष्म षतश्चैवमारु

तस्यसामन्नरद्वाजस्यचैवाद्वारस्ततीऍध्मवाहानित्रीएयेध्मद्वाराणिवाह्नः पैड्वस्य
सामाह्नेध्मोवापैड्वस्यपैत्चस्यवा॥२५॥ऍषंचपौषंचमरुतांचसवेशीयऽसिंधु
दे षामवाहाविष्मतेहाविष्मतेद्वेकाद्वीवतंचौषसंचन्नरद्वाजस्यमोद्वेद्वेदद्वा
लिधनंवैनयोः पूर्वेन्नारद्वाजानित्रीएयार्षन्नाणिवासैंधुद्वितानिवाराक्षयसा
मनीद्वेवार्षधरेद्वेऊस्सस्यप्रस्तोकौद्वौ॥१६॥ऊपगवेद्वेसौश्रवसेवाधमपेवा
मयाघेवासौमित्रेवाशैरवंडिनेवात्वाष्ट्रीसामत्वष्टुरातिथ्येद्वेपौषेद्वेश्यावाश्वेद्वेप्र ५
जापतेः सुतऽरयिष्ठीयेद्वेसद्वोरयिष्ठीयेवेष्टाद्वोत्रीयंचाप्सरसंवापांवानिधिः प्रजा
पतेश्चनिधनकामऽसिंधुषामवारेवन्यश्चवाजद्वावर्येवासोमापौषंचगोऽप्रश्वीयं

वा ॥१७॥ वैतहव्यानित्रीण्येकोनिधनंवैषांरतीयः शाक्त्यसामनीद्वेगौरीविते
द्वेशाक्त्यसामचैवगौरीवितंवैवसर्वाणिवाशाक्त्यसामानिसर्वाणिवागौरीवि
तानिकाण्वेद्वेगौरीवितेद्वेश्रौतकक्षंरतीयः सौमित्रेद्वेहरहवद्वेवादासंरतीयः
रैणवेद्वेवैणवेवाशाक्करवर्णवैनयोः पूर्वमौदलेद्वेवांकंवैनयोः पूर्वमार्षन्नाणि
त्रीणिसैंधुक्षितानिवावाध्राम्यानि कौत्सेद्वेपांचवाजेवादाशवाजेवासोमेधा
नित्रीणिपूर्वातिथानिवापौर्वातिथानिवादेवातिथंपंचमेधातिथंवा ॥१८॥ आंगि
रसानित्रीण्यपिवामाधुछंदसंक्रौंचंघृतश्च्युन्निधनंप्राजापत्यंमाधुछंदसंवै
ववाम्राणित्रीणिप्रैयमेधानिवावैयश्वानिवाश्वानिवोरुद्रदमनानिवागौरी
वा

ले

वितेद्वेआपालवैणंवैद्वेवैणंवापारेवाकूपारेवापारबवैवाधुरोःसामनीद्वे
महागौरीवितंतृतीयंगौरीवितंवैववाचःसामनीद्वेमहावामदेव्यंतृतीयं
वामदेव्यंवैवेंद्रस्यसत्रासाहीयेद्वेअजितस्यवाजितीवामदेव्यंवाग्निनो सा म ४
श्वसामगोतमस्यचन्द्रमग्निनोश्चैवसामसामवा॥१९॥वाध्रीसामचगो
धासामचसवितुश्चसामोपसश्चसामत्वष्टुरातिथ्येद्वेपौषंचैंद्रस्यचमा
येंद्रस्यसांवर्त्तेद्वेसंवर्त्तस्यवांगिरसस्यशौनःशेपंचच्यावनंवाप्रतीची ५
नेडंचकाशीतं॥२०॥सौमित्रंचरयावाश्वेचशैरवंडिनंचवैतहव्यंचन्तारघा
जंचारुणस्यचवैतहव्यस्यसामसौन्तरंवासौन्तरंचैवपाष्ठौहेद्वेसाकम

तं

श्वंच धुरां वा साम॥२१॥ यामं चांगिरसं च हरिश्री निधनं वैरूपं॥ वासि[illegible]ंच सिंधु
षाम वाय मस्यार्द्धं इंद्रस्य वा सौमित्रे द्वे इंद्रस्य चान्नयं करं त्वाष्ट्री सामं च यौषं चै
डारण्याः साम॥२२॥ श्यावाश्वं च तारणं वा वैरूपं च सौमित्रं च कौत्सं वा तौन्नं च श्रौ तं
चान्नीशार्वं च पौषं चेंद्रस्य च द्व[illegible]र पवि सौमित्रे द्वे॥२३॥ कौत्से चौषसं चन्नार
द्वाजं च कौत्सं चैवौषसं चैव मित्रावरुणयोश्च संयोजनम्र्तुषामच विष्णो
श्च साम॥२४॥ कौत्सं च काश्यपं चाप्सरसं वा बार्हदुक्थे द्वे कौत्सानि चैव त्री
ण्यैर्द्वे सधनं द्वे प्रन्नी पादस्य चौदलस्य सामं महीयवं चा॥२५॥ न्नरद्वाजस्य
वा कौ द्वाविंद्रस्य न्नारद्वाजे द्वे सान्नते द्वे श्यैतं रतीयं नाविकं च प्रजापते श्च्या

न्नीवर्त्तौन्नावर्त्तस्यवांगिरसस्यन्नागंचें द्रस्यचान्नीवर्त्तोनौधसंपंचमंत्नौरोद्वेधा
नाकेद्वे कात्नेयानित्रीणिच्छुद्वक कात्नेयंवैषांचतुर्थंमिहाकात्नेयमुत्तमं ८ स
र्वाणिवेव कात्नेया न्येषिरेद्वे गौश्टंगेद्वे पृष्ठमेकं ८ शौल्कमेकंजमदग्नेरन्नीव
८ र्त्तऐकः कौत्मलबार्हिषेद्वे वासिष्ठस्यजनित्रेद्वे मेधातिथंचदेवातिथंवा॥२६॥
च वैखानसंपौरुहन्मनंचप्राकर्षंवासात्यंचत्वारित्नारद्वाजानिकरवब्रह्रद्वै
षांद्वितीयंवाम्नाणित्रीण्यग्रेगौंगवंगुंगोवेंद्रस्ययशसीद्वेसाध्रंवैनयोरुत्त ७
रं ८ साध्रंचैववविरूपस्यसमीचीनप्राचीनेद्वे इंद्रस्यवायशसीयोत्नाक्षंचंचया
तस्कंचं वात्राणित्रीणिवासिष्ठानिवावासिष्ठानित्रीण्यात्राणिवैरांगिर
गौ० १

सस्यसामनीद्वे गोतमस्यवामनाज्ये॥२७॥इंद्रस्यहरयणानित्रीणिहारायणा
निवावाम्राणित्रीणिवरुणसामानित्रीणिप्रजापतेश्चवृषट्कारनिधनंद्यूष
तोमारुतस्यसामसंश्रवसोविश्रवसःसत्यश्रवसश्रवसइतिवाय्याना
क्यारिसामानीइंद्रस्यवासंभागानिवाम्रेपूर्वेवासिष्ठंतृतीयंवासिष्ठेवा
पूर्वेवाम्रंतृतीयंस्वपसम्राजिगस्यसामनीद्वेअंजिगस्यवादानव
स्याक्कारणिधनंकाएवंमहावैषंन्नमनिनिधनंचकाएवंमहावैषंन्नं
चैवश्नौष्टीगवंच॥२८॥इतिप्रथमःप्रपाठकः॥ॐइंद्रस्यचवृषकंद्योत
द्वेद्वैगतेवाकार्त्तयशंचकार्त्तवेशंनेइंद्रस्यचशारणंश्रायंतीचवाम्रंचाहीयं

लं वा शाक्राणि त्रीणि वासिष्ठानि वा वैयश्वानि वाश्वानि वा रौल्कानि वा सुम्ना

निवाद्ध म्नानि वा पृष्ठानि वा यौक्ताश्वानि वा सोमसामानि वा प्रजापतेश्च निध

नकाममिंद्रस्य प्रियाणि त्रीणि वसिष्ठस्य वैंद्रस्य वैरूपाणि त्रीणि वसिष्ठस्य

वा ॥१॥ पौरुहन्मनं च प्राकर्षं चैंद्रस्य चान्तर्यं करं कानषेच स्त्तर्यसामच वैश्व

देवद्वेभ्रान्तुपे वा वाध्र्यश्वे वा वैरूपं च नैपातिथं द्वे ब्रहतश्च कौमुदस्य साम

नीद्धस्य ज्योतिर्निधनमुत्तरं वा चश्च साम वाम्रे द्वे भ्राह्ली लेवा ॥२॥ गौरीवितः प्र

हितौ द्वौ वा सुक्रे वात्रे द्वे गौरीवितद्वे वामदेव्यं चाश्विनोश्च साम वसिष्ठस्य

पज्रा णि त्रीणि पज्रस्य वा वसिष्ठस्य सफस्य वा पाज्रस्य सोन्तरे द्वे वैयश्वं

यैंद्रस्यचसहस्राद्युतीयेद्वेप्रजापतेर्वामहाविरीयेइंद्राण्याःसाम॥३॥सौऽन्नरं
वगार्समदंचवाचश्चसामबार्हदुक्थंचवाशंचनैपातिथंवातौरश्रवसंचत्वा
ष्ट्राश्वसामादितेश्चसामाजीगर्त्तंचमाधुच्छंदसंच॥४॥उषसश्चसामाश्विनोश्च
सामाश्विनोश्चसंयोजनमश्वि नोश्चैवसामसोमसामवांमायवंचसमु अ
द्रस्यचप्रेयमेधस्यसामैंद्रस्यवैरूपेद्वेवसिष्ठस्यवावैश्वदेवंचपुरीषंचा
पर्वणं॥५॥प्राकर्षंचवसिष्ठस्यचनिहवोगत्समदस्ययोनिनीद्वेअरुद्दा
येद्वेपार्थेद्वेसौपर्णेद्वेवात्सप्राणित्रीणिहुध्रकवात्सघ्रंवैषांटतीयंमहावा
त्सप्रमुत्तमं॥सर्वाणिवैववात्सप्राणिगौरीवितंचवैदन्वतंचयामंवामहा

तां या॰ मंचत्र्सामनी द्वे जज्ञानस्य वा ब्राह्मस्येंद्रस्य वारवंतीयं ॥५॥ इंद्रस्य
क्षुरपविणी द्वे स्योमरश्मेर्द्वे धृषतो मारुतस्य सामनी द्वे घृतानस्य वा मारुतस्य
सोमसामनी द्वे इंद्रवज्रे द्वे त्रिष्टिमतः सूर्यवर्चसः सामनी द्वे वसिष्ठस्यां
दौ कुशौ द्वौ कश्यपस्य वा प्रतौ नारद्वाजं च वैश्वदेवं च पुरीषं चाथर्वणं ॥७॥
अदित्याः सामनी द्वे तार्क्ष्ये सामनी वेंद्रस्य चत्रात्रं यां शत्रुरं च वार्त्रतुरं वा धृष
१ तो मारुतस्य सामनी द्वे आत्रं गत्समदस्य मदौ द्वौ गोतमस्य वानुतोदौ वैश्वा ९
मित्रं॰ सावित्राणि षट् ऊती पादस्य च वैरूपस्य सामा महीयवं ॥८॥ शैखं व
डिने द्वे विश्वेषां देवानामुद्वं॰ शीयं त्रतीयं॰ शैखंडिनानि चैव त्रीण्याष्टादं॰षे

द्वे महावैश्वामित्रे द्वे इंद्रस्य प्रियाणि चत्वारि वसिष्ठस्य वा गोतमं वैषां
द्वितीयं गृत्समदस्य वीकानि चत्वारि वसिष्ठस्य वा कूपारं वैषान्तृतीयं
तिरश्चांगिरसस्य सामनी द्वे तैरश्च्ये वा वैश्वामित्रं च काश्वे च वैश्वामित्रं
द्वे वैंद्रस्य श्रुध्याश्रुद्धीये द्वे वासिष्ठस्य वा गोतमस्य रयिष्ठे द्वे ॥९॥ कौल्मलब
र्हिषे द्वे इंद्रस्य नानदं तृतीयं न दतो वांगिरसस्य शाकपूतं कौल्मलबर्हि च
षं चैव प्रजापतेश्च मधुश्चुन्निधनमुषसश्च सामन्तारद्वाजं चाग्नेश्च दधिक्रे
मारुतं च माधुछंदसं वा ॥१०॥ वामदेव्यं च कारय्य पंचाक्षरसंवाग्रेयमेधं
च बार्हदुक्थं चाग्ने वैश्वानरस्य सामनी द्वे शाकपूते द्वे वरुणान्याः सामो वसं

च देवानांच रुचिरुचेर्वारोचनम्रुत्साम्नोः सामनीद्वेरुचः पूर्वं सामु उत्त
रं॥११॥त्रैशोकं शौखंडिने द्वे अत्रेर्विवर्त्तौ द्वौ महासावेतसे द्वे महाशैरीषे द्वे इंद्र
स्य प्रियाणि त्रीणि वसिष्ठस्य वैंद्रस्य वैरूपाणि त्रीणि वसिष्ठस्य वा बार्हदुक्थं
च त्रासदस्यवे च सौभरे द्वे सोमसाम वैनयोः पूर्वं द्यावापृथिव्योः सामनी द्वे व
रुणसामनी वैंद्रस्य च रथेनो वैरूपं च च्यावनं वा॥१२॥ इंद्रस्य क्रोशानुक्रोशौ द्वे
कौत्सं त्रीतीयं वसिष्ठस्य वा क्रोशानि दैवोदासे द्वे प्राहितोः संयोजने द्वे उत्को १०
निधनं वैनयोः पूर्वं हारिवर्णानि चत्वारि त्रैतानि चत्वारि सुराधसश्च प्र
राधसश्चांगिरसयोस्त्रीणि सामानि मारुतं वैषां तृतीयं वैश्वमनसं सौमि

त्राणि त्रीणि त्रैककुन्नानि त्रीण्यौद्लो नियानानि त्रीण्यौद्लो रंध्राणि वा ॥ १३ ॥ प्र
यस्वद्व प्राजापत्यमहास्वाहारं वा प्रयस्वद्वैवदे वोदासानि चत्वारीन्द्रस्य
सांवर्त्ते द्वे संवर्त्तस्य वांगिरसस्याहारं चैवयामं वा प्रजापतेश्च दीर्घायुष्यं
रथाजस्य चक्षुं ध्रुरादित्यस्यापामीवेंद्रस्य वैराजे द्वे वसिष्ठस्य वा प्रजापतेर्वा
सहोदै र्घतमसो वा ॥ १४ ॥ इंद्रस्यान्नान्नवाठं रार्ह्णरे द्वे बृहत्कठं सौयवसानि
त्रीणि मरुतां धेनु मरुतां च सवेरीयठं सिंधुषाम वेंद्रस्यान्तरे द्वे वसिष्ठस्य वा
वायोरैषिराणि त्रीण्यैषिरस्य वा प्रैयमेधस्य प्रजापतेः सीदं तीये द्वे पक्थस्य
सौन्नरस्य सामनी द्वे पयो वा पक्थस्य वा सौन्नरे वा सौन्नवे वा ॥ १५ ॥ यामं

त्समदस्यमदोद्वावाम्नीकेद्वेआम्नीशावेद्वेबार्हद्गिराणित्रीणींद्रस्यचस्वाराज्यं
कश्यपस्यचध्रुवक्षुयामंवामरुतांचसवेशीयऽसिंधुषामवायामेचैवत्रैतानि
त्रीणिसौपर्णेद्वेलौशं॥१६॥इंद्रस्यसंजयेद्वेस्त्रौतेवास्त्रोग्मतेवाद्विहिंकारंवा
वामदेव्यंद्वितीयमंगिरसांचासेधनिषेधौसत्यश्रवसश्चवाय्यस्यसामपौ
षंचौषसंचलौषंचयांमंवांगिरसांचैवनिषेधागौरशंगिरसस्यसामाऽहो
मुचोवा॥१७॥इंद्रस्यसंक्रमेद्वेवासिष्ठस्यवासोहविषाणित्रीणिसर्वाणिवा ११
सोहविषाणिबाकानित्रीणिप्रजापतेर्धर्मविधर्माणिचत्वारिऌागंचवा
जिनांचसामप्रजापतेर्हिंकविकनिकानित्रीणिविकनिकहिंकानिवानि

कविकाद्दिकानिवाश्वेद्वे एरतेवावाजिनांचैवसामादित्यानांचपवित्रं॥१८॥ इं
द्रस्यान्तरेद्वेवसिष्ठस्यवावासुमंदेद्वेकावषाणित्रीणिप्रजापतेः श्लोकानुश्लो
कानिचत्वारिवाचः सामनीद्वेमारुतंचमाधुछंदसंवामारुतंचैवोद्वौ शापुत्रश्च॥
॥१९॥ धुरोः शम्येद्वे प्रजापतेश्च सूर्द्दः कूर्द्देवाविश्वामित्रस्यवात्यर्द्दः प्रजापतेश्चै
वसूर्द्दे विश्वामित्रस्यचैवात्यर्द्दः प्रजापतेः सांतनिकेद्वेप्रजापतेर्धनधर्म
णीद्वेउषसश्चसामन्तारद्वाजंचेंद्रस्यचरातिन्तारद्वाजंवैवैषंचेंद्रस्यवैरा
जेद्वेवसिष्ठस्यवाप्रजापतेर्वाविशांवासामनी॥२०॥ प्रजापतेश्चवाजजित्जोश्चां
गिरसस्यसामनीद्वेप्रयस्वद्धप्राजापत्यमद्दार्यंचरेवत्यांश्रुतंरंचैववयामरु धां

तश्चसामन्तरथ्वाजस्यविषमाणित्रीणिन्वकानिवासैंधुद्दितानिवासविन्तुश्चसा
मन्तारथ्वाजेद्वेपारुछेपेवाग्नेर्वैश्वानरस्यराद्दोघ्नेद्वेबार्हस्पत्येवावन्तथसाम
वेनयोः पूर्वंप्रवर्ग्यसामोत्तरमैषंवा॥२१॥आजिगंवान्नीकंचरुषन्तश्चपावमानं
दृणारंध्रोवान्नीकंचैवबान्तवेद्वेइंद्राण्याःसामशैश्नावेद्वेप्रजापतेर्द्वाद्दोहीये
द्वेइंद्राण्याश्चैवसामामहीयवंवाजिगंसुरूपेद्वेजमदग्नेःशिल्पेद्वेसंहितंच
वासिष्ठस्यचराकौत्सोजमदग्नेश्चगंन्नीरंसंहितंचैवसोमसामनीवाशुक्ना १२
र्गवंवैश्वदेवेद्वेइंद्रसामनीद्वेयोक्ताश्वेद्वेन्नासंचसोमसामंप्राजापत्यंचसो
मसामचैवन्नासंचैवप्राजापत्यंचैवाध्यर्धेडंवासोमसामवैष्टंन्तेद्वेपाष्ठोहेद्वे चै

वैष्टंन्नंवै क्लुल्लक वैष्टंन्नंवापा श्चौहं चेवेषाव्द धीयंवेंड्सामच वैश्वदेवेह्
म्नाग्नेयेह्य वैश्वदेवंचैवाग्नेयंचैवशैशावानिचत्वारिच्याववनानिचत्वारि मा
जापत्येह्व वैदन्चतानिचत्वारिरजेरांगिरसस्यपदस्तोम्नौद्वावौर्णायवेह्।।२२।।
सोन्नरेह्व सौन्नववेंड्स्यवषकाणित्रीणि देवानां वषीणां वार्षेयंप्रपमंबन्त्रो:
कौन्त्यस्यसामानित्रीणिबन्त्रो: कार्त्तवेशस्यत्रीणिशांमदेह्वे ऐट तेवावसिष्ठ
स्यजनित्रेह्व मरुतांप्रक्रीडावासंक्रीडावानिक्रीडावात्रयअशानं।।२३।। यामानि
त्रीणिदेवानांवषीणांवार्षेयमुत्तममंकतेश्चवैरूपस्यसामौशानेह्व देवानां
वषीणांवार्षेयंपूर्वं: सोमसामचकार्ष्णेह्व वैश्वदेवेह्व सोमसामवैनयो: ८

शौ नि॰

पूर्वः स्तर्य्यसामोत्तरमिंद्रस्यचवार्त्रघ्नः सोमसानिचैवत्रीणिभारद्वाजंच॥२४॥वा
र्षाहरंवार्षाणित्रीणींद्रस्यवैरूपेद्वे तरंतस्यच वैददश्वेः सामसोमसामस्तर्य
सामचदार्ढच्युतानित्रीणींद्रस्यच हृषकमैषंचख्यावाश्वंचायास्यंचायासोमी
यंवासोमसामवाग्नेयंचायास्येचैवभारद्वाजंच॥२५॥इतिद्वितीयः प्रपाठकः॥॥
आयास्यंमांडवंचवसिष्ठस्यापदासेद्वे सोमसामवैनयोरुत्तरमायास्यंचैवक्रमां
डवंचैवोद्वञ्चप्राजापत्यमायास्यंचैवकएवरथंतरमायास्यंचैवतिरश्चीन
निधनंप्रजापतेसंहोविशीयंजमदग्नेः स्ववासिनीद्वेवसिष्ठस्यप्लवोग्ने
शेरवमिंद्रस्ययौधाजयंयुधाजेवांगिरसस्ययुधाजीवस्यवाविश्वामित्रस्य १३

मां ३ वे ६

ड्स्याछिड्रयिष्ठं वसिष्ठस्यवा भारद्वाजे द्वे आत्तीरावे द्वे आंगिरसामन्नीवा
सपरिवाससी द्वे वैरणसौमक्रतवीये द्वे मांडवं वैनयोत्तरं प्रजापतेर्गृहे द्वे का
श्यपस्यवाप्रतोद्या वंगिरसांगोष्ठापुरस्तीनी द्वे महारौरवं च महायोधाजयं वा
श्वानि चत्वारि सामसामानि वाग्नेयं चाग्नेर्वा त्रिणि धनं कौत्सं वा यज्ञसारथि
वाग्नेर्वैश्वानरस्यसामनी द्वे द्विहिंकारं वा वामदेव्यं द्वितीयमंगिरसां चा
से धनिषधौ सामसामानि षड श्वानि वा त्रिष्टोरयमणी द्वे वैरूप वेवांगि
रसानित्रीण्यौदलोनियानानित्रीण्यौदलोरं घ्राणि वाग्नेयानित्रीणि द्वध्या
संचसौषामव सिष्ठस्यवा पिप्पल्यौदलोनियानं वौदलोरं घ्रं वा प्रजापते

च वाजजिद्वैश्वदेवे द्वे इंद्रसामनी द्वे स्वःपृष्ठं चांगिरसमिंद्रसामानि त्रीणि सो
मसामनी यस्वःपृष्ठं चैवांगिरसꣳ सोमसामनी चैव देवानां च पवित्रमा
दित्यानां वा ॥१॥ अशनं वृषस्य च जानस्याप्ती वर्त्तौ द्वा वौशाने चैव सर्वाणि
वौशनानि वाजसनी द्वे वाजजिती द्वे वाराहं वोत्तरꣳ सर्वाणि चैव वाराहाण्यं
गिरसाꣳ संक्रोशास्त्रयः सामसुरसी द्वे सामसरसे वा वैणो विशाले द्वे
गौतमस्य तंत्रा तंत्रे द्वे आगस्त्यस्य यामिके द्वे इंद्रस्य वारवंतीये द्वे मरुतां वा १८
कालकाक्षं दौज्याद्रूज्जो वा वासिष्ठान्यष्टौ वसिष्ठस्य जनित्रे द्वे आंगिरसां व्रतो
पोह्नो वसिष्ठस्य वा संपा वैयश्वं च सोमसामनी चैषं च माधुच्छंदसं च ॥२॥ जु

सस्याधिरथीयानित्रीण्याश्रुरथीयानिवावैश्वज्योतिषाणित्रीणिवाचःसामनी
दाशस्पत्येद्वेकश्यपस्ययशोन्नंदाशस्यत्यानिचैवचत्वारिश्नौष्टानित्रीणिश्न
द्वेवांगिरसस्याग्नेवैश्वानरस्यसामान्यात्रंयवासिष्ठंचापांचसाम॥३॥नकुल
स्यवामदेवस्यप्रेंखौद्वौमहाकार्तयशंचकार्त्तवेशंवोर्द्धसद्मनंस्यावाश्वंचांधी
त्वा गवंचक्रौंचानित्रीणिसोमसामनिवाष्ट्रीसामनीयवासिष्ठंचत्वाष्ट्रीसामचवासि
ष्ठंचत्वाष्ट्रीसामनीचैववासिष्ठंचैवक्रौंचेद्वेसोमसामानित्रीणिक्रौंचंचैवसो
मसामानिचैवांगिरसानित्रीणिप्रैयमेधानिवागत्समदस्यस्तुक्तानिचत्वा
रिवसिष्ठस्यवाकूपारंचवैरूपंचान्त्रगस्यवासाम॥४॥कावंवाजसनीद्वेका

कं वैनयोः पूर्वे वाजजितीद्वे कावंचैवांगिरसानित्री एकद्वद्वै षांन्नार्गवंप्रथमठः
सामराजमुत्तमठं सामराजानिचैवत्रीणिसिमानां वैषांनिषेधउत्तमंवासि
ष्ठंत्नौशोद्वे प्रवद्धन्नार्गवंविरूपस्यचतंत्रेयामंपंचमंदासशिरसीद्वे दासस
रसेवायामानित्रीणिमरुतांधेन्विंद्रस्यापामीवनीद्वे वायोर्वोन्निक्रंदउत्त
वेव रंयामानिचैवत्रीणिमरुतांधेन्वंजतोव्यंजतः समंजत इति कादीवतांत्री
णिसामानिशार्गाणिवादिन्यस्यार्कपुष्पेद्वे ॥५॥ वसिष्ठस्यपदेद्वे वासिष्ठस्या ९५
नुपदेद्वे अपिवापदंचानुपदंचपदंचैवानुपदंचैवपौष्कलंपंचममै
षिराणिपंचशौक्तानिपंचकार्णश्रवसानित्रीणिवाचःसामनीद्वेइंद्र

सामनीद्वमरुतांप्रंखोवसिष्ठस्यवाप्राजापत्येद्वेवै-घदेवेवेंद्रस्यमुशाने
द्वद्यौतद्वेज्योतिषेवाप्रजापतेरातीषादीयेद्वेसोमसा॒निचत्वारिसोमस्य मा
यशाः सित्रीणिन्नारद्वाजंचा॥५॥वासिष्ठंचसफेचवासिष्ठंचैवसफंवै
वैषिराणिचत्वारिकार्णश्रवसानित्रीणिवाचःसामानित्रीणिकौत्मल
बार्हिषद्वेरांकुरतीयःसीदंतीयंवाकौत्मलबर्हिषाणिचैवत्रीणिन्न
३ रद्वाजस्यवैनोमनीद्वेप्रजापतेर्वादीर्घेसोमसामानित्रीणिशैतोष्माणिच
त्वारिशीतोष्माणिवागायत्रपार्श्वेचसंतनिचसोमसामानिचैवत्रीणि॥७॥
अथन्नारण्यार्षेय॥अष्टौवैरूपाण्येयंजश्चवैरूपःइस्वाचवृहद्दोपराणं

चनिधनंचषाणिधनंचसप्तानिधनंचाष्टानिधनंचद्वादशानिधनंच
पुष्पंचांतरिक्षेद्वेआरिष्टेद्वेअहरीतिद्वे॥८॥वरुणस्यदेवस्थानंबृहद्देव
स्थानमैरयैरिणेद्वेआंगिरसेद्वेबार्हस्पत्यंभरद्वाजंचापर्वणंचनारद्व
सवंचबृहतीवामदेव्येद्वेभरद्वाजस्यबृहत्॥९॥वसिष्ठजमदग्न्योर
कौद्वावगस्त्यजमदग्न्योर्वास्वाशिरामकौदीर्घतमसोकौमरुतामकौ
द्वौसं॰स्तोत्रेवोत्तरेग्नेरर्कःप्रजापतेश्चार्केइंद्रस्याकौद्वौत्रिष्टुभांवा १५
केशिरश्चार्केग्रीवाश्चवंरुणगोतमयोरर्कौअर्कपुष्पेद्वे॥१०॥अग्नेर्वैश्वान
रस्यत्रीण्याज्यदोहान्याचिदोहान्याज्यादोहानिवाप्रजापतेर्वाविक्षोर्वा

६

विश्वामित्रस्य वा रुद्रस्य त्रयश्चत्वारो वतो वैराजः शाक्वर इतीन्द्रस्य त्रयोनी
धंगाश्च थापरः रौद्रो वा सवः पार्जन्यो वैश्वदेवो वा प्राजापत्याश्चत्वारः पदस्तो
भागौतमा वा वैश्वामित्रा वैंद्रा ग्नावा॥११॥ दशासः सर्पाणि महासर्पाणि सर्प
सामानि वा थापरम ग्नेश्च पृथिव्याश्च वायोश्चांतरिक्षस्य चादित्यस्य चादि
वश्चापां च समुद्रस्य च मांज वेदे च थापरं बान्त्र वाणि चत्वारि पाव मानानि
स नि चत्वारि दिशाः सं पद्दि॥१२॥ त्रिषंधि च यज्ञसारथि च वृषा वैक वृष
च विद्र पंचान्त्रार व्यं च रैवत द्वे रेवत्यो वा शाक्वर वर्णं च नित्य वत्साश्च
वसिष्ठस्य च रथंतरं जमदग्नेश्च सप्तहं पंच पवित्रंमंति महासामानि

शर्वस्यप्रथमोन्नमेरुद्रस्यग्नीएषधाण्परमग्नेर्हरसीद्वेत्तुरस्यहरसीद्वेमत्योर्त
रःपंचमः॰सामानीवात्रिकाद्येलोकानां॰शांतिरुत्तमंपंचमिधमंवामदेव्य
मिंद्रस्यमहावैराजंवासिष्ठस्यवाग्नेःक्षप्रियः॰सर्पसामकमाषंवास्वर्ग्यं
सनुषामपुरुषगतिर्वाविशोकंवा॥१२॥वासिष्ठस्यप्राणापानोद्धाविंद्रस्येन्यो
वोप्रजापतेर्व्रतपन्हो द्वावहोरात्रयोर्वैंद्रास्यागत्वजरायुणीद्वेबृहस्पतेर्बल
17 न्निदीद्वइंद्रस्यवोजिद्वनयाः पूर्वं॥१३॥नर्गयशसीद्वेयामेवधर्मतन्तवेप्र २७
जापतेस्त्रीणिचन्द्रूंषित्रीणिवार्षाहराणि॥१५॥द्योतद्वेद्योगतेवातास्य
द्रेद्वेतास्विंद्रेवा वातोरम्भवसे द्वे धेनुपयसी द्वे स्वनोविवीद्वे॥१६॥यएवा

पत्ये द्वे आयुर्नवस्तोन्ने द्वे रायो वाजीयबार्हज्जिरे द्वे संततिपार्थुरश्मे द्वे श्येनव
षके द्वे ॥१७॥ भद्रश्रेयसी द्वे तं वो तुनी द्वे सहोमहसी द्वे वार्कजंन्ने द्वे इषिश्वज्यो
तिषी द्वे ॥१८॥ इविशाविष्यर्द्धसी द्वे यामम माधुछंदसे द्वे वसिष्ठस्य फो द्वौ श्रुकं
द्रे द्वे वायोः षद्ध राणि पराणि वा स्पराणि वा पारण्यानिवानं यानि वादित्या
नि वा स्वर्ग्याणि वा स्वर्गस्य लोकस्य गमनानि वा विष्णोः स्त्रीणि स्वरीयाः
सि पंचानुगानं ध्वनुगानं चतुरनुगानं ॥१९॥ वायोव्रते द्वे राशस्य कर्षुसा
यस्य व्रतः सत्रस्यर्धिः प्रजापतेः प्रेंखाव्या इतीश्व परमेष्ठिनः प्राजापत्ये
स्यव्रतं तृक्षस्य चांगिरसस्य व्रतः सोमव्रते द्वे ॥२०॥ भरद्वाजस्य व्रतंन

ति

रद्वाजिनां व्रतं यमव्रते द्वे अंगिरसां वा तं रमश्विनोर्व्रते द्वे गवां व्रते द्वे कश्यप
व्रते द्वे ॥२१॥ अंगिरसां व्रते द्वे अपां व्रते द्वे अहोरात्रयोर्व्रते द्वे अर्कः पूर्वं रात्रेरु
त्तरं विष्णोर्व्रतं विश्वेषां देवानां व्रतं वसिष्ठव्रते द्वे ॥२२॥ इंद्रस्य संजयमगस्त्य
स्य यशः प्रजापतेस्त्रयस्त्रिंशत् संमितं चतुस्त्रिंशत् संमिते द्वे जमदग्नेर्व्र
तं युग्मं वदशास्तोत्रमिंद्रस्य च वार्त्रघ्नं प्रजापतेश्चाषानिधनमिंद्रस्य रा
ज नरौहिणे द्वे रौहिणे वैकर्षे वा राजनं धातू रौहिणं ॥२३॥ अग्नेरिलांदं पं
चानुगानमिराभ्नं वा त्रीणि देवानां व्रतानि देवस्य वा रौद्रे पूर्वे वैश्वदेवं त
तीयं वैश्वदेवे वा पूर्वे रौद्रं तृतीयमन्नं चायशां यशो यम जितस्य जितिः सो 18

मव्रतंदीर्घतमसश्चव्रतं॥२४॥द्वेपुरुषव्रतेपंचानुगानंचैकानुगानंवत्री

णिलोकानांव्रतानिदिवांतरिक्षस्यपृथिव्याइन्यथापरंद्यावापृथिव्यो

र्विपरीतेरूरयस्यसामव्रतंवा॥२५॥दिशांव्रतंदशानुगानं॥२६॥कश्यपव्र

तंदशानुगानंकश्यपग्रीवाद्वितीयंप्रजापतेर्द्वयंपंचममीजानांसंज्ञा

रःषष्ठःकश्यपपुच्छंदशामंप्राग्दशमाऊवांव्रतेनिरूवान्निनिरूवौवाव

नुद्वतेवा॥२७॥अग्नेर्व्रतंवायोश्चव्रतंमहावैश्वानरव्रतेद्वेस्तुर्यस्य

व्राजान्व्राजेद्वेवायोर्विकिर्णंनासेद्वेमन्यौवैडंमहादिवाकिर्त्यंसौर्यंवा

दशानुगानंतस्यशिरश्चग्रीवाश्चस्कंधकौकसौचपुराषाणिवपक्षौया

त्मायो रुचपुच्छं चैतन्नाम सुपर्णमित्याचक्षते ॥२८॥ आदित्यं तमेकविंशं
त्यनुगानं शांडिली पुत्रो द्वाविंशतिरिति वार्ष्यायणी पुत्रो वैश्वदेवा
समैरयाः संशानानिरुक्तवदित्येकं चित्रं देवानामंतरिति द्वयोरपरं
गंधर्वाप्सरसामानंदप्रतिनंदोपन्हौ सौर्यो तीषंगइंद्रस्य च सधस्थं म
रुतांन्हुतिः प्रजापतेस्त्रिस्त्रः सार्पराज्ञः सर्पाणां वार्बुदस्य वा सर्पस्य
घर्मरोचनमिंद्रस्य वा षडैडाः परिधायत्नं नांवागादिपित्र्यमंत्यं वैक
ल्पिकं तन्मित्रावरुणयोश्चक्षुरित्याचक्षते श्रोत्रं च तद्देवैके द्वितीयातो
षंगस्तन्मित्रावरुणयोः श्रोत्रमित्याचक्षते चक्षुश्च तद्देवैके तृतीया

तीषंगस्तदिंद्रस्यशिरश्छिन्नवान्त तस्मादिंद्रस्योन्नयं तदादित्यात्मेत्या
नच्छत ऐंद्रो महानाम्न्यः प्रजापतेर्वा विश्मो वा विश्वामित्रस्य वा सि
20 मा वा महत्या वा शाक्कर्यो वा शाक्कर्यो वा ॥ २५ ॥ इत्यार्षेयः ब्राह्मणं तृती
यः प्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ संवत् १७७४ वर्षे भाद्रवा सुदि १४ गुरु लिखितं
आभ्यंतर नागर ज्ञातीय त्र्या। रामासुत ऊम्भरजी येन लिखितं ॥ श्रीतीर्थरा
ज प्रयाया याग मध्ये तु शार्पणमस्तु। त्र्या। रामेश्वर रावजी पठनार्थं ॥ शुभं भव
तु। श्रीरस्तु। कल्याणमस्तु। यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयतां। तैलाद्रक्षेजलाद्रक्षेद्रक्षेअल्प

ग्रंथ २९०
१६.

आर्षेयब्राह्मण